

Aleg. 389

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy

za czas od 1. stycznia 1904 do końca czerwca 1905.

I. Czynność przygotawcza.

1. Uchwalony przez Sejm krajowy w dniu 14. października 1903 projekt ustawy o biurach pośrednictwa pracy uzyskał Najwyższą sankcję w dniu 16. marca 1904 (nr. 56 dz. u. kr.) Zanim to nastąpiło przeprowadził Wydział krajowy kroki przygotowawcze dla podjęcia akcji. Z grona swych urzędników wyznaczył Wydział krajowy referenta w osobie koncypisty Dra Zbigniewa Pazdry, któremu polecił przede wszystkim zapoznanie się i przestudyowanie obszernej literatury (zwłaszcza niemieckiej i francuskiej) dotyczącej organizacji publicznych biur pośrednictwa pracy.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy do Wydziału kraj. Królestwa Czeskiego i król. Ministerium rolnictwa w Budapeszcie z prośbą o udzielenie wszelkich materiałów mających związek z organizacją instytucji pośrednictwa pracy w tych krajach. Pierwsza z tych władz pismem z dnia 10. lutego 1904, druga pismem z 29. marca 1904 z całą gotowością nadesłały żądane materiały.

2. Celem pozyskania danych o ruchu robotniczym w różnych okolicach kraju, został ułożonym i rozesłanym (d. 12. marca 1904 do L. 25724) kwestyjonaryusz, który obejmował dwie grupy pytań: a) co do robotników rolnych, b) co do robotników wszelkich innych zawodów. W każdej grupie mieściły się szczegółowe pytania co do wychodźstwa i przychodźstwa robotników w danej okolicy, stosunków podaży i popytu, wreszcie pośrednictwa. W końcowym ustępie zapytywano o potrzebę organizacji pośrednictwa przy pomocy publicznych biur pracy.

Egzempl. kwestyjonaryusza

	rozesłano :	zwrócono :
a) do Wydziałów powiatowych . . .	74	68
b) „ Posłów sejmowych	94	60
c) „ Oddziałów c. k. Tow. gospod. względnie Tow. rolniczych okręgowych	38	23
Razem	206	151

Nadesłane kwestyjonaryusze dały cenną podstawę do zorientowania się w stosunkach targu pracy w kraju i do oceny potrzeby biur pośrednictwa pracy w ich rozłożeniu terytoryalnym.

3. Celem bezpośredniego zbadania urzędzeń w publicznych biurach pośrednictwa pracy i doświadczeń zrobionych na tem polu poza granicami kraju, wysłał Wydział krajowy Dra Zbigniewa Pazdrę w dłuższą podróż, która trwała od 21. marca do 18. kwietnia 1904.

W podróży tej zbadał delegat organizacją zakładów pośrednictwa pracy pięciu rozmaitych typów.

a) pośrednictwo organizowane przez władze państwowe na Węgrzech, gdzie referent zwiedził centralne biura pracy przy król. Ministerstwie rolnictwa w Budapeszcie i gminne biuro w Békésaba.

b) pośrednictwo organizowane przez władze samorządne, krajowe i powiatowe, w Czechach na mocy ustawy krajowej z 29. marca 1903; tu referent zapoznał się bliżej z urządzeniami biur w Pradze, Pilźnie, Wysoczanach, Smichowie i Kolinie.

c) biura typu miejskiego zwiedził referent w Monachium, Augsburgu i Wiedniu.

d) z instytucją pośrednictwa prowadzoną przez prywatne stowarzyszenie o celach humanitarnych zapoznał się nasz delegat w Gracu, gdzie czynnem jest doskonale zorganizowane biuro przez „Landesverband für Wohltätigkeit in Steiermark“.

e) jako przykład zakładów pośrednictwa jednostronnie przez interesentów organizowanego i prowadzonego posłużyły biuro pośrednictwa Izby rolniczej we Wrocławiu i także biuro Izby rolniczej berlińskiej w Mysłowicach. Zbadanie urzędzeń w tych biurach przedstawiało także bezpośrednie praktyczne znaczenie, gdyż one trudnią się głównie dostawą robotników galicyjskich dla niemieckich rolników.

Wydział krajowy stwierdza z przyjemnością, że delegat jego w podróży wszędzie spotkał się z przychylną życzliwością, z szczególniejszą jednak gościnnością przyjęto go w Czechach, gdzie na polecenie Marszałka kraju radca tamtejszego Wydziału krajowego, Dr. Rudolf Krejčí, osobiście we wszystkich wycieczkach mu towarzyszył, a podobnie i na Węgrzech znalazł nasz delegat życzliwego informatora w Kierowniku centralnego biura w Ministerstwie rolnictwa p. Bernáth Dezső, który mu towarzyszył w wycieczce do Békéscsaba (wsi w okolicy Aradu).

Ponadto zwiedził nasz delegat w kraju te biura pracy, które już dawniej zostały założone: w Tarnobrzegu, Kolbuszowej, Białej, Prodach, Stanisławowie i Lwowie.

4. W myśl § 8. ustawy urzędują biura pracy na podstawie statutów, które uchwała Rada powiatowa wzgl. miejska, a zatwierdza c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Dla ułatwienia ułożony został w Wydziale kraj. wzorowy statut dla powiatowych biur pośrednictwa pracy. Pismem z dnia 22. lipca 1904 ten projekt statutu został przedłożony c. k. Namiestnictwu celem uzyskania dlań aprobaty, której też c. k. Namiestnictwo udzieliło orzeczeniem z 6 października 1904 L. 4966/III.

5. W krajowym biurze pośrednictwa pracy został obmyślany i opracowany system wewnętrznej manipulacji w biurach pracy. Rzecz ta nastęrczyła nie małe trudności, gdyż żadnego zagranicznego szablonu nie można było skopiować z powodu odmiennych warunków u nas w kraju. Opracowany system manipulacji opiera się o szereg (10) formularzy, które zostały kosztem Wydziału krajowego wydrukowane i rozdane na razie bezpłatnie, biurom powiatowym w miarę zapotrzebowania.

6. Dla powiatowych biur pośrednictwa pracy została wydana obszerna instrukcja służbowa, która obejmuje szczegółowe postanowienia o wewnętrznej działalności biur pracy i ustala ich stosunek do Biura krajowego i biur powiatowych wzgl. miejskich. Instrukcyi nadano charakter prowizoryczny, aby dopiero po zebraniu doświadczeń w praktyce zamienić ją na stałą.

7. W myśl §. 7. ustawy „od pracodawców wolno pobierać taryfową opłatę, której wysokość oznacza Wydział krajowy“. W wykonaniu tego postanowienia Wydział kraj. wydał tyryfę opłat mających się pobierać od pracodawców jednolicie we wszystkich biurach pracy. Opłaty są bardzo niskie: od 40 gr. do 1 K. za dostarczonego robotnika lub służbę od pracodawcy w kraju, a po 2 M. od pracodawców zagranicznych. Taryfa ma moc obowiązującą na razie na rok 1905, zmiany jej Wydział krajowy podejmie w miarę doświadczeń. Drukowany wyciąg z taryfy przybitym jest w lokalu każdego biura do wiadomości stron.

8. Celem dostarczenia nowo powstającym biurom pracy ozdobnego plakatu jako środka reklamy, rozpisał Wydział krajowy odpowiedni konkurs, wyznaczając kwotę 100 K jako nagrodę. Nadesłano 14 projektów.

Komisya złożona z zaproszonych artystów malarzy pp. Reichana i Rozwadowskiego przy współudziale członka Wydziału krajowego p. Dra Wereszczyńskiego przyznała nagrodę projektowi pod godłem „Pszczółka“. Autorem jego jest p. Piotr Witkoś z Krakowa, któremu nagroda została wypłaconą.

Plakat ten został odbitym kosztem Wydziału krajowego w nakładzie 4000 egzemplarzy i bezpłatnie rozsyła się go biurom pracy w potrzebnej ilości.

Celem zapewnienia biurom pracy bezpłatnego pomieszczenia plakatów na dworcach kolejowych odniósł się Wydz. kraj. do Dyre-

kcyi kolei, które prośbę tę przychylnie załatwiły a mianowicie c. k. Dyrekcyja kolei państw. w Krakowie rozporządzeniem z dnia 19. lutego 1905 L. 10.292/VI, we Lwowie rozp. z dnia 5. marca 1905 L. 25.188/V, w Stanisławowie rozp. z dnia 28. marca 1905 L. 9636/V, wreszcie Dyrekcyja kolei północnej we Wiedniu pismem z dnia 12. kwietnia 1905 L. 44.535 II/5. Z udogodnienia powyższego korzystają wszystkie biura.

9. Poczyniwszy te przedwstępne przygotowania, Wydział krajowy wystosował do wszystkich Reprezentacyi powiatowych pod datą 10. października 1904 obszerny drukowany okólnik wraz z dołączeniem tekstu ustawy i wzorowego statutu. W odezwie swej Wydział krajowy przypomniał doniosłość gospodarczą i społeczną organizacyi targu pracy przy pomocy publicznych zakładów pośrednictwa, przedstawił zasady, na których to pośrednictwo się opiera, omówił kwestye organizacyjne i wezwał, aby każda Rada powiatowa oświadczyła uchwałą stanowisko swe w niniejszej sprawie.

II. Stanowisko Reprezentacyi powiatowych.

Na skutek wspomnianej odezwy we wszystkich niemal Reprezentacyach powiatowych wzięto pod obrady sprawę biura pośrednictwa pracy, a rezultat tych obrad przedstawiamy poniżej, dzieląc wszystkie powiaty na trzy grupy:

A) w grupie pierwszej wymieniamy powiaty, w których oświadczone się stanowczo za założeniem biura.

B) w grupie drugiej te, w których oświadczone się przeciw założeniu biura.

C) w grupie trzeciej te, w których stanowcza decyzja do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie zapadła, względnie do wiadomości naszej nie doszła.

A. Powiaty, w których oświadczone się stanowczo za założeniem biura pracy.

1. **Biała:** Uchwałą z dnia 25. listopada 1904 Rada powiatowa postanowiła przystąpić do założenia biura w Oświęcimiu od dnia 1. stycznia 1905.
2. **Bochnia:** Uchwałą z dnia 14. lutego 1905 postanowiła Rada powiatowa otworzyć biuro od 1. lipca t. r.
3. **Brody:** Uchwałą z dnia 18. stycznia 1905 Rada pow. zarządziła reorganizacyę już dawniej tu istniejącego Biura na zasadach ustawy z 16. marca 1904.
4. **Buczacz:** Rada powiatowa uchwałą z dnia 11. stycznia 1905 postanowiła przystąpić do założenia samoistnego biura.
5. **Chrzanów:** Uchwałą z dnia 15. lutego 1905 postanowiła Rada powiat. założyć samoistne biuro pracy od kwietnia wzgl. maja t. r.
6. **Drohobycz:** Rada powiatowa na posiedzeniu 29. grudnia 1904 nie powzięła wprawdzie żadnych osobnych uchwał, jednak wstawiła w budżet na rok 1905 kwotę 2300 K na założenie biura pracy.
7. **Gorlice:** Uchwałą Rady powiatowej z dnia 11. marca 1905 uznano potrzebę założenia biura pracy i wstawiono na ten cel do budżetu na rok 1905 kwotę 500 K., polecając równocześnie Wydziałowi powiatowemu,

aby wnioski co do terminu otwarcia biura i jego organizacji przygotował i Radzie powiatowej przedstawił. Wydział krajowy doradził otwarcie biura w jesieni, a w każdym razie przed Nowym Rokiem. Dotychczas brak wiadomości o decyzji.

8. **Kałuż:** Rada powiatowa uchwaliła dnia 15. czerwca 1905 przystąpić bezzwłocznie do założenia samoistnego biura i asygnowała Wydziałowi powiatowemu na ten cel potrzebne fundusze.
9. **Kołomyja:** Uchwałą z dnia 20. grudnia 1904 postanowiła Rada powiatowa założyć biuro pracy z terminem od 1. stycznia 1905.
10. **Kossów:** Uchwałą z 12. grudnia 1904 postanowiła Rada pow. założyć wspólne biuro z powiatem Kołomyjskim z siedzibą w Kołomyi.
11. **Kraków:** Uchwałą Rady powiat. z 8. lutego 1905 postanowiono podjąć rokowania celen. utworzenie biura wspólnego z miastem Krakowem.
12. **Limanowa:** Uchwałą Rady powiat. z 8. listopada 1904 postanowiono założenie biura z terminem od 1. stycznia 1905.
13. **Łańcut:** Rada powiat. uchwałą z dnia 29. grudnia 1904 postanowiła założenie biura z początkiem roku 1905.
14. **Mościska:** Rada powiat. na posiedzeniu d. 20. grudnia 1904 uchwaliła otworzyć biuro pracy od marca 1905.
5. **Myślenice** Uchwałą Rady powiat. z dnia 17. grudnia 1904 postanowiono otwarcie biura pracy z początkiem roku 1905.
16. **Nisko:** Uchwałą Rady powiat. z d. 16. grudnia 1904 postanowiono przystąpić bezzwłocznie do organizacji samoistnego biura pracy.
17. **Rzeszów:** Uchwałą z dnia 7. stycznia 1905 postanowiła Rada powiat. przystąpić bezzwłocznie do organizacji biura.
18. **Sanok:** Rada powiat. uchwałą z 15. grudnia 1904 orzekła potrzebę biura samoistnego z terminem otwarcia od 1. stycznia 1905 i poleciła podjąć rokowania z sąsiednimi powiatami: Liskiem i Brzozowem, czyby nie zechciały przystąpić do wspólnej organizacji z siedzibą w Sanoku.
19. **Tarnobrzeg:** Istniejące tu już dawniej biuro pośr. pracy postanowiła Rada powiat. uchwałą z 30. grudnia 1904 zreorganizować na zasadach nowej ustawy.
20. **Wieliczka:** Uchwałą Rady pow. z d. 3. lipca 1905 postanowiono przystąpić do okręgowego biura pracy z siedzibą w Krakowie.

B. Powiaty, w których oświadczone się przeciw założeniu biura pracy.

1. **Bóbrka:** Na posiedzeniu d. 27. grudnia 1904 na wniosek Wydziału powiatowego Rada powiat. orzekła, że nie widzi na razie potrzeby utworzenia biura pracy.
2. **Bohorodczany:** Rada powiat. uchwałą z d. 15. grudnia 1904 oświadczyła się przeciw założeniu biura.
3. **Borszczów:** Rada powiat. uchwałą z d. 12. stycznia 1905 oświadczyła się jednomyślnie przeciw założeniu biura z powodu braku potrzeby.
4. **Brzeżany:** Rada powiat. uznając ogólnie doniosłość publ. biur pośrednictwa pracy, orzekła, że nie widzi na razie jego potrzeby w swoim powiecie.
5. **Brzozów:** Rada powiat. uchwałą z dnia 29. grudnia 1904 uznała, że stosunki powiatu nie wymagają spieszego założenia biura pracy i jednomyślnie uchwaliła nie zakładać tegoż już w r. 1905.

6. **Czortków:** Na wniosek Wydziału powiat. jednogłośnie i bez dyskusji oświadczyła się Rada powiat. uchwałą z d. 30. grudnia 1904 przeciw założeniu biura z powodu, że stosunki w powiecie tego nie wymagają, a miejscowy „Syndykat rolniczy“ w razie sporadycznie zaszłej potrzeby odpowiednio pośrednictwo robotników rolnych może wykonać.
7. **Dobromil:** Uchwałą z dnia 30. grudnia 1904 Rada powiatowa jednomyślnie uznała, że nie ma w powiecie potrzeby i warunków publicznej organizacji pośrednictwa pracy, jednak zastrzegła sobie możliwość ponownego rozpatrzenia sprawy po upływie roku.
8. **Dolina:** Uchwałą z dnia 21. grudnia 1904 orzekła Rada powiat., że nie może przystąpić do założenia biura, gdyż budżet powiatowy na rok 1905 nie pozwala na nowe inwestycje, a potrzeba biura nie jest nagląca.
9. **Gródek:** Uchwałą Rady powiat. z 20. lutego 1905 postanowiono zebrać opinie zwierzchności gminnych, obszarów dworskich i urzędów parafialnych, jakoteż dane o stosunkach zarobkowych i emigracyjnych w powiecie. Na podstawie tak zebranych informacji uznała Rada uchwałą z 17. maja 1905 założenie biura pracy w Gródku za przedwczesne, zwłaszcza w roku bieżącym, w którym stosunki budżetowe nie pozwalają na wydatki w tym celu potrzebne.
10. **Horodenka:** Uchwałą Rady powiat. z 27. stycznia 1905 oświadczone się jednogłośnie przeciw założeniu biura, gdyż powiat nie ma wychodźstwa zarobkowego, lecz owszem sam sprowadza robotników z innych okolic.
11. **Husiatyn:** Na posiedzeniu Rady powiat. d. 24. stycznia 1905 zapadła uchwała stwierdzająca, że obecnie nie zachodzi potrzeba założenia biura pracy, jednak Rada upoważnia Wydział powiatowy do podjęcia potrzebnych kroków, skoro uzna jego potrzebę.
12. **Jarosław:** Na posiedzeniu z d. 17. stycznia 1905 Rada powiatowa bez dyskusji jednomyślnie oświadczyła się przeciw założeniu biura pracy a to z powodu, że część ludności powiatu, któraby korzystała z biura, jest nieznaczna, że potrzeby pośrednictwa zaspokajają prywatne agencje w Jarosławiu, Łańcucie, Rzeszowie i Krakowie, że biuro miałoby trudną do zwalczenia jawną i pokątną konkurencję, że wreszcie budżet powiatowy jest zbyt obciążony (dodatki pow. 46%).
13. **Jasło:** Rada powiat. na posiedzeniu z d. 26. listopada 1904 uchwaliła oświadczyć się na razie przeciw założeniu biura, gdyż emigracja z powiatu odbywa się przeważnie do Ameryki, wychodźstwa sezonowego niema, zaś dla potrzeb miejscowych biuro byłoby zbędnem. Gdyby jednak stosunki uległy zmianie wskutek wzmagającego się ruchu kopalnianego i spodziewanej budowy z linii kolejowych, Wydział powiat. będzie obowiązany wystąpić z odpowiednim wnioskiem.
14. **Kamionka Str.** Uchwałą z d. 17. listopada 1904 stwierdziła Rada powiat., że nie zachodzi potrzeba biura pracy.
15. **Nadwórna:** Uchwałą z dnia 29. grudnia 1904 Rada powiat. jednogłośnie orzekła, że w powiecie nie ma warunków i potrzeby publicznej organizacji pośrednictwa pracy.
16. **Przemysłany:** Rada powiat. na posiedzeniu d. 30. grudnia 1904 uchwaliła jednogłośnie wstrzymać się na razie z założeniem biura pracy, ponieważ: 1) w powiecie niema znacznej (a nawet żadnej) emigracji robotniczej

do krajów ościennych i niema też wielkiego braku sił roboczych, 2) założenie biura nałożyłoby znaczny ciężar na powiat, który i tak jest już obciążony dodatkami powiatowymi do wysokości 59%.

17. **Rawa ruska:** Uchwałą z dnia 16. stycznia 1905 postanowiła Rada powiat. nie zakładać biura pośrednictwa pracy, ponieważ z powiatu wychodzi mało ludzi za zarobkiem, a koszt utrzymania biura byłby zbyt uciążliwym.
18. **Sambor:** Rada powiat. uchwałą z dnia 14. listopada 1904 nie uznała potrzeby biura pracy. Bliższych motywów nie przedłożono Wydziałowi krajowemu.
19. **Śniatyn:** Z uwagi, że założone przed dwoma laty w tamtejszym powiecie biuro pośrednictwa pracy musiało po kilku miesiącach być zwinieciem, gdyż ani pracodawcy ani robotnicy nie korzystali z usług jego, przeto Rada powiat. uchwałą z d. 20. grudnia 1904 oświadczyła się przeciw utworzeniu biura pracy.
20. **Sokal.** Ponieważ w powiecie ruch robotników nie jest wielki i robotnicy mają zapewniony zarobek na miejscu na obszarach dworskich, Rada powiat. uchwałą z dnia 26. stycznia 1905 jednogłośnie nie uznała na teraz potrzeby utworzenia biura pracy.
21. **Stanisławów:** Mimo przychylnego wniosku Wydziału powiatowego Rada powiat. uchwałą z d. 17. stycznia 1905 oświadczyła się przeciw założeniu biura pracy.
22. **Stryj:** Na posiedzeniu d. 21. grudnia 1904 Rada powiat. jednogłośnie uznała, że obecnie niema warunków i potrzeby publicznej organizacji pośrednictwa pracy z powodu braku w powiecie ruchu wychodźczego lub przychodźczego robotników. Istniejące pryw. biuro stręczeń ma b. słaby ruch.
23. **Tarnopoi:** Uchwałą z 17. lutego 1905 Rada powiat. jednogłośnie i bez dyskusji sprzeciwiła się założeniu biura z powodu braku istotnej potrzeby i znacznych kosztów. Istniejące prywatne przedsiębiorstwa czynią zadość potrzebie pośrednictwa w zakresie służby niższego i wyższego rzędu.
24. **Tarnów:** Na posiedzeniu z d. 10. grudnia 1904 Rada powiat. oświadczyła się przeciw założeniu biura pracy ze względu: 1) na brak odpowiedniego lokalu, 2) na brak funduszów, 3) na odmowę Magistratu m. Tarnowa przyczynienia się do kosztów, 4) na fakt, że istniejące prywatne agentury czynią zadość potrzebom powiatu. Wniosek zdążający do nawiązania rokowań z sąsiednimi powiatami celem założenia wspólnego biura ze względu na emigrację sezonową, która wymaga uregulowania, nie uzyskał większości.
25. **Turka:** Uchwałą z d. 8. lutego 1905 Rada powiatowa orzekła, że na razie brak warunków do rozwoju publ. biura pracy z powodu zbyt słabego wychodźstwa zarobkowego i braku przedsiębiorstw przemysłowych w powiecie.
26. **Wadowice:** Uchwałą Rady powiat. z d. 21. stycznia 1905 jednogłośnie orzeczono, że na razie nie zachodzi potrzeba biura pośrednictwa pracy, gdyż ludność powiatu ma już znane sobie dobrze miejscowości w Prusiech i na Śląsku, dokąd corocznie wyjeżdża i innych za sobą pociąga, a wobec projektowanej budowy kanałów i dróg w powiecie ludność

nie będzie się oglądać za zarobkiem poza granicami kraju. Istniejąca w Kalwaryi prywatna agentura okazała się zbytęczną.

27. Zbaraż : Na posiedzeniu d. 9. czerwca 1905 Rada powiatowa oświadczyła się przeciw założeniu biura, podnosząc, że w powiecie nie ma robotników przemysłowych, a robotnicy rolni znajdują pracę na miejscu.
28. Żółkiew : Na posiedzeniu z d. 30. stycznia 1905 Rada pow. orzekła, że nie zachodzi potrzeba założenia biura pośredn. pracy z powodu braku przedsiębiorstw przemysłowych w powiecie i braku wychodźstwa zarobkowego poza jego granice, jakoteż ze względu na koszta, któreby nie stały w żadnym stosunku do korzyści, jakieby biuro przynieść mogło.
29. Żydaczów Uchwałą z d. 6. grudnia 1904 Rada powiatowa nie uznała potrzeby założenia biura pracy z uwagi, że dwukrotnie już przez Wydział powiat. podjęte w tym kierunku próby nie wydały pomyślnych rezultatów.

C. Powiaty, w których brak dotychczas decyzji stanowczej.

W tej grupie wyliczamy zarówno te powiaty, w których sprawa już była przedmiotem obrad Rady powiatowej, lecz decyzji nie można uważać za ostateczną, jakoteż te, w których dopiero Wydział powiatowy przesłał nam swą opinię, mającą tworzyć podstawę do obrad Rady powiatowej. Powiaty, w którychby nawet Wydział powiat. nie powziął jeszcze decyzji, należą do wyjątków.

1. Brzesko : Rada powiat. uchwałą z dnia 5. grudnia 1904 postanowiła przystąpić do założenia samoistnego biura pracy dopiero z końcem roku 1905 z powodu zbyt krótkiego czasu, szczupłości funduszków powiatowych i braku na razie odpowiedniego kierownika. Uchwałę tę Wydział krajowy przyjął do wiadomości.

Na posiedzeniu dnia 11. maja 1905 powzięto nową uchwałę, zdążającą do przyłączenia powiatu Brzeskiego do okręgowego biura pośr. pracy z siedzibą w Krakowie. Tej uchwały jednak Wydział krajowy nie mógł zatwierdzić ze względów zasadniczych ustawowych: mianowicie powiat brzeski nie graniczyłby nigdzie z projektowanym okręgiem biura krakowskiego i leżałby w stosunku do niego zupełnie na uboczu, tak, że okręg nie tworzyłby terytorium zwartego. Natomiast doradzał Wydział krajowy, aby reprezentacja pow. Brzeskiego powróciła do swej pierwotnej uchwały i założyła własne biuro. Sprawa na razie nie rozstrzygnięta.

2. Cieszanów : Już przed dwoma laty Rada powiatowa uchwaliła założenie w powiecie biura pośredn. pracy i nawet użykała (d. 12. grudnia 1902) zatwierdzenie statutu dla tegoż biura przez c. k. Namiestnictwo, jednak wprowadzenie w życie biura wstrzymano aż do sankcyi ustawy krajowej o biurach pracy. Gdy Wydział kraj. tę sprawę swą odezwą przypomniał, Wydział powiat. cieszanowski uchwalił w listopadzie r. 1904 przedłożyć Radzie powiat. wniosek na założenie biura pracy wspólnie z pow. Jarosławskim. Rada powiat. jednak uchwałą z 17. stycznia 1905 postanowiła w ogóle tę sprawę odroczyć do r. 1906., a Wydział powiat. donosi, że poruszy tę sprawę z początkiem

r. 1906 przy uchwalaniu budżetu i gdyby Rada powiat. nie uchwaliła samodzielnego biura, natenczas przedłoży wniosek założenia wspólnego biura z pow. Rawskim.

3. **Dąbrowa:** Uchwałą Rady z d. 22. grudnia 1904 postanowiono odroczyć wprowadzenie w życie biura pracy do r. 1906 a tymczasem zbadać, z jaką korzyścią dla interesów powiatowych będą gdzieindziej funkcjonować tego rodzaju instytucje, których ważność i potrzebę Rada w zasadzie uznaje.
4. **Grybów:** Wydział powiatowy na posiedzeniu z dnia 12. listopada 1904 oświadczył się przeciw założeniu biura pracy, gdyż ludność miejscowa emigruje za zarobkiem głównie do Ameryki.
5. **Jaworów:** Rada powiat. uchwałą z dnia 21. marca 1905 uznała, że zachodzi potrzeba utworzenia wspólnego biura pośr. pracy z innym sąsiednim powiatem, a przede wszystkim z powiatem Gródeckim, i upoważniła Wydział powiatowy do przeprowadzenia rokowań, otwierając mu kredyt do wysokości 600 K. Gdyby rokowania nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu, oświadcza Rada powiat., że dla rozwoju samodzielnego biura w Jaworowie nie widzi dostatecznych warunków. Gdy powiat gródecki uchwalił nie zakładać biura u siebie, dalsze rokowania są w toku.
6. **Kolbuszowa:** Tu istnieje już od kilku lat przy Wydziale powiat. biuro pośredn. pracy założone za osobistym staraniem Prezesa Rady p. Janusza hr. Tyszkiewicza. Rada powiat. dotychczas nie zdecydowała, czy biuro ma istnieć nadal na zasadach ustawy z 16. marca 1904.
7. **Krosno:** Wydział powiatowy przedstawił wniosek założenia biura pośredn. pracy, jednak Rada powiat. na posiedzeniu z d. 17. stycznia 1905 uchwaliła tę sprawę odroczyć — bez określenia terminu — i pożyczkę 2000 K z budżetu wykreślić.
8. **Lisko:** Wydział powiat. doniósł pismem z 14. listopada 1904, że w ciągu roku 1905, po poprzednim szczegółowym zbadaniu faktycznej potrzeby biura pracy przedstawi Radzie powiat. swe wnioski. Dotychczas decyzja nie zapadła.
9. **Lwów:** Wydział powiatowy uchwałą z d. 13. stycznia 1905 postanowił nawiązać rokowania z reprezentacją m. Lwowa, aby istniejące tu miejskie biuro pracy rozszerzyło zakres swej działalności także na powiat lwowski.
10. **Mielec:** Wydział powiatowy na posiedzeniu z 24. grudnia 1904 uchwalił przydzielić sprawę założenia biura pracy wybranej w tym celu komisji do rozpatrzenia, czy zachodzi potrzeba samodzielnego lub wspólnego z sąsiednimi powiatami biura. Wydział krajowy poddał myśl przyłączenia się do pow. Tarnobrzeskiego. Dotychczas brak decyzji.
11. **N. Sącz:** Rada powiat. na posiedzeniu z dnia 27. grudnia 1904 powzięła uchwałę: Jakkolwiek w zasadzie uznaje potrzebę zorganizowania biura pracy u siebie, to jednak licząc się z kosztami, jakieby to biuro za sobą pociągnęło, a nie chcąc z tego powodu obarczać nowymi podatkami ludności wyniszczonej różnemi klęskami elementarnemi, odkłada sprawę kreowania tego biura do r. 1906 w nadziei, że gmina m. Nowego Sącza, z którą równocześnie wdraża się rokowania, przyczyni się bądź przez udzielenie stałej subwencji, bądź przez dostarczenie lokalu z opałem, światłem. i obsługą.

12. **N. Targ:** Wydział powiatowy zażądał od Wydziału krajowego różnych informacji, których udzielono. Dotychczas decyzja nie zapadła.
13. **Pilzno:** Wydział powiatowy postanowił przedłożyć Radzie wniosek utworzenia wspólnego biura z pow. Ropczyckim albo Tarnowskim. Wydział kraj. poparł myśl złączenia się z pow. ropczyckim. Rokowania w toku.
14. **Podhajce:** Wydział powiat. uchwalił na posiedzeniu z d. 9. marca 1905 przedłożyć Radzie powiat. wniosek założenia samoistnego biura pracy. O uchwale Rady brak dotychczas wiadomości.
15. **Przemysł:** Wydział powiatowy donosi pismem z 17. czerwca 1905 o nawiązaniu rokowań z gminą m. Przemysła celem utrzymywania wspólnemi siłami biura pracy. Dotychczas brak decyzji.
16. **Rohatyn:** Wydział powiatowy po porozumieniu z Rohatyńskim Oddziałem c.k. Gal. Towarzystwa gospodarskiego uznał założenie biura pracy za zbędne. Wiadomości o decyzji Rady powiat. dotychczas niema.
17. **Ropczyce:** Sprawa nie była jeszcze przedmiotem obrad ani Rady ani nawet Wydziału powiatowego, gdyż członek Wydziału, któremu poruczono referat, jeszcze go nie przedłożył, jak nam Wydział powiatowy pismem z d. 9. lipca 1905 donosi.
18. **Rudki:** Wydział powiatowy, który w zasadzie nie jest przeciwnym myśli utworzenia biura pracy, dla należytego załatwienia sprawy wybrał na posiedzeniu d. 26. listopada 1904 komisję, która ma opracować wnioski.
19. **Skałat:** Mimo kilkakrotnych urgensów, brak wszelkiej wiadomości o stanie niniejszej sprawy w powiecie skałackim.
20. **St. Sambor:** Wydział powiatowy uchwałą z 2. marca 1905 postanowił przedłożyć Radzie wniosek przeciw założeniu biura. Wiadomości o decyzji Rady dotychczas niema.
21. **Tłumacz:** Wydział powiatowy na posiedzeniu dnia 29 marca 1905 uchwalił przedłożyć Radzie powiat. wniosek założenia samoistnego biura pośrednictwa pracy. Dotychczas wniosek ten nie był przedmiotem obrad Rady powiatowej.
22. **Trembowla:** Rada powiatowa uchwałą z dnia 28. listopada 1904 nie uznała potrzeby samoistnego biura pracy, natomiast udzieliła Wydziałowi powiatow. pełnomocnictwo do przeprowadzenia rokowań z dwoma sąsiednimi powiatami, celem założenia wspólnego biura z siedzibą w Trembowli. Rokowania w toku.
23. **Zaleszczyki:** Na posiedzeniu dnia 25. listopada 1904 uchwaliła Rada powiat. jednogłośnie udzielić Wydziałowi powiatow. pełnomocnictwo do przeprowadzenia rokowań z reprezentacjami powiatów: Czortkowskiego, Borszczowskiego i Horodeńskiego, celem utworzenia wspólnego biura pośrednictwa pracy. Rokowania te natrafiły na trudności z powodu odmiennego stanowiska tych powiatów w sprawie potrzeby biura.
24. **Złoczów:** Wydział powiatowy uchwałą z dnia 30. marca 1905 postanowił przedłożyć Radzie wniosek stwierdzający, że na razie nie zachodzi konieczna potrzeba założenia w tamt. powiecie biura. Decyzja Rady dotychczas nie zapadła.

25 Żywiec: Na posiedzeniu Rady d. 18. maja 1905 postawiono trzy wnioski w sprawie biura pracy:

1. W kierunku założenia biura wspólnego z powiatem Bialskim,
2. Zdążający do odroczenia tej sprawy aż do przekonania się o sposobie funkcjonowania tych biur w ogóle, a w szczególności w Oświęcimiu,

3. Przeciw utworzeniu biura. Żaden z tych wniosków nie uzyskał potrzebnej większości; odroczone decyzję do następnego posiedzenia.—

W sumarycznym zestawieniu stanowisko Reprezentacji powiatowych przedstawia się następująco:

a) W 20 powiatach oświadczone się stanowczo za założeniem biura pracy,

b) w 29 powiatach oświadczone się stanowczo przeciw założeniu biura, przynajmniej na teraz,

c) w 25 powiatach brak do chwili zamknięcia sprawozdania stanowczej decyzji, jednak przychylnie stanowisko wobec myśli założenia biura zaznaczono już teraz w 11 powiatach, odmowne w 5 powiatach, zaś w 9 powiatach brak dotychczas podstawy do oceny, jakie przypuszczalnie zajmą stanowisko ich Reprezentacje.

III. Organizacja biur pośrednictwa pracy.

1. Reorganizacja biur dawniej założonych.

Ustawa z dnia 16. marca 1905 postanawia w §. 9.:

„Publiczne miejskie i powiatowe biura pracy, założone przed wejściem w życie niniejszej ustawy w miastach i powiatach, obowiązanych w myśl przepisów niniejszej ustawy do założenia publicznych biur pośrednictwa pracy, mają być urządzone według przepisów tej ustawy.“

Biur założonych przed wejściem w życie tej ustawy było w kraju sześć, a mianowicie cztery biura powiatowe: 1. w Białej, 2. w Brodach, 3. w Tarnobrzegu, 4. w Kolbuszowej i dwa biura miejskie: 1. we Lwowie, 2. w Stanisławowie.

Wydział krajowy odniósł się do wszystkich tych biur, względnie ich władzy przełożonej z żądaniem reorganizacji w myśl przytoczonego §. 9. ustawy. Wynik przedstawia się następująco:

1. Biała:

W Białej założyła tamtejsza Reprezentacja powiatu Biuro pośrednictwa pracy na mocy statutu zatwierdzonego reskryptem c.k. Namiestnictwa z dnia 11. lutego 1903. Biuro to wykazywało bardzo nieznamy obrót zgłoszeń. Na odezwę wystosowaną ze strony Wydziału krajowego uchwaliła Rada powiat. dnia 25. listopada 1904 zwinąć biuro w Białej, a natomiast założyć na zasadzie nowej ustawy Biuro pośrednictwa pracy w Oświęcimiu, które zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego ma trojaki zadanie: 1. jest biurem pośrednictwa dla powiatu bialskiego 2. pośredniczy dla robotników sezonowych szukających pracy w Niemczech a pochodzących z tych powiatów, w których na razie brak na miejscu organizacji pośrednictwa, 3. jest pomocniczą stacją odbiorczą dla wszystkich robotników, którzy przez pośrednictwo

innych biur w kraju wyjeżdżają za zarobkiem do Niemiec. Jak z tego widać, ma biuro Oświęcimskie wyjątkowe i ważne znaczenie, co tłumaczy się tem, iż przez Oświęcim płynie główny prąd robotników sezonowych do Niemiec, rocznie około 25.000 ludzi. Biuro w Oświęcimiu czynnym jest od początku lutego 1905.

2. Brody: Biuro otwarte od dnia 3. stycznia 1903, wykazywało ruch słaby. Na skutek odezwy Wydziału krajowego uchwaliła Rada powiat. na posiedzeniu z dnia 18. stycznia 1905 zreorganizować biuro tamtejsze na zasadach nowej ustawy i w tej formie po kilkumiesięcznem zawieszeniu biuro pracy w Brodach rozpoczęło na nowo swą działalność od 1. czerwca 1905.

3. Tarnobrzeg: Biuro założono na zasadzie uchwały Wydziału powiatow. z dnia 6. listopada 1899, a otwarto z dniem 1. listopada 1900 na mocy statutu przez c.k. Namiestnictwo zatwierdzonego. Biuro to rozwinęło bardzo ruchliwą działalność i oddało mimo trudnych warunków nie małe usługi ludności powiatu szukającej pracy w kraju i zagranicą. Przez 4 lata (do jesieni 1904) otrzymało pracę przez pośrednictwo Biura tarnobrzecznego osób:

w kraju	2092
zagranicą	2716
	<hr/>
razem	4808

czyli rocznie przeciętnie po 1200 robotników. Rada powiatowa uchwałą z 30. grudnia 1904 przyjęła dla biura tarnobrzecznego statut wzorowy tak, że zaraz od początku roku 1905 Biuro to urzędzonym zostało na zasadach nowej ustawy.

nie przeprowadzono dotychczas reorganizacji

a) powiatowego biura w Kolbuszowej (istniejącego od r. 1900:), gdyż Rada powiatowa nie wzięła jeszcze tej sprawy pod swe obrady,

b) miejskiego Biura pracy we Lwowie, gdzie sprawa reorganizacji jakoteż rozszerzenia działalności na powiat lwowski jest w stadium obrad komisyjnych. Mimo to Biuro Lwowskie faktycznie podporządkowało się pod postanowienia ustawy, a do Krajowego Biura przy Wydziale krajowym pozostaje w takim stosunku, jak gdyby reorganizacja już formalnie została przeprowadzoną.

c) nie dokonano wreszcie dotychczas reorganizacji miejskiego Biura w Stanisławowie, (istniejącego od r. 1902.), gdzie stan rzeczy jest następującym: Miasto Stanisławów nie ma ustawowego obowiązku utrzymywania miejskiego Biura pracy, wobec czego chętnie zgodziłoby się na jego zwinięcie wzamian za przyczynienie się do kosztów utrzymywania powiatowego biura w Stanisławowie. Na tej zasadzie nastąpiło porozumienie między Wydziałem powiatowym a Magistratem Stanisławowskim: Biuro miejskie miało być zwinięte, utworzone zaś biuro powiatowe, któremu z funduszków miejskich został zapewniony lokal z opałem, światłem i usługą, zaś fundusz powiatowy miał pokrywać koszty urzędnika. Nadzór miałaby wykonywać komisya złożona z 2 delegatów Rady miejskiej i z 2 delegatów Rady powiat.

Wniosek Wydziału powiatowego w duchu powyższym przedstawiony Radzie powiatowej stanisławowskiej na posiedzeniu dnia 17. stycznia 1905 nie utrzymał się, a natomiast uchwaliła Rada powiat. większo-

ścią głosów, iż biuro pracy w Stanisławowie jest niepotrzebnem. Wydział krajowy nie zatwierdził tej uchwały i polecił poddać tę sprawę jeszcze raz obradom Rady powiat., co do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania jeszcze nie nastąpiło.

2. Organizacja biur nowych.

W powiatach wymienionych w ustępie II, w których postanowiono bezzwłocznie przystąpić do organizacyi pośrednictwa pracy, do chwili obecnej wprowadzono w życie dziesięć nowych biur pracy, a mianowicie w 1) Bochni, 2) Buczaczu, 3) Kołomyi, 4) Limanowej, 5) Łańcucie, 6) Mościskach, 7) Myślenicach, 8) Nisku, 9) Rzeszowie, 10) Sanoku.

3. Wykaz czynnych Biur pracy.

Sprawozdanie niniejsze zamykamy cyfrą 15 czynnych Biur pośrednictwa pracy, które wykazuje następujące zestawienie:

Biuro pracy	Uchwała Rady	Zatwierdzenie statutu przez c. k. Namieśtnictwo	Termin otwarcia	UWAGI
1. Bochnia .	14. lutego 1905	?	1. lipca 1905	
2. Bródny .	18. stycznia 1904	10. lutego 1905	1. czerwca 1905	założone w r. 1903.
3. Buczacz .	11. „ 1905	„ „	20. marca 1905	
4. Kołomyja .	20. grudnia 1904	„ „	15. stycznia 1905	dla pow. Kołomyi i Kosowa.
5. Limanowa	8. listopada 1904	5. stycznia 1905	10. lutego 1905	
6. Łańcut .	29. grudnia 1904	10. lutego 1905	1. lutego 1905	
7. Mościska .	20. „ 1904	23. „ 1905	1. marca 1905	
8. Myślenice	17. „ 1904	10. „ 1905	22. lutego 1905	
9. Nisko . .	16. „ 1904	10. „ 1905	25. lutego 1905	
10. Oświęcim	25. listopada 1904	1. „ 1905	9. „ 1905	pow. Biała
11. Rzeszów .	7. stycznia 1905	10. „ 1905	1. „ 1905	
12. Sanok . .	15. grudnia 1904	„ „	20. „ 1905	
13. Tarnobrzeg	30. „ 1904	„ „	czynne od r. 1900	
14. Lwów . .	—	—	» „ „ 1899	reorganiza-cya w toku.
15. Kolbuszowa	—	—	» „ „ 1900	reorganiza-cya w toku.

4. Organizacja w toku

jest następujących biur pracy :

1) W Krakowie dla miasta Krakowa i powiatów : krakowskiego i wielickiego.

Projekt statutu został już ustalonym na trzech konferencyach (18. kwietnia, 20. i 29. czerwca 1905) przy udziale delegatów interesowanych ciał autonomicznych i delegata Wydziału krajowego. Termin otwarcia oznaczono na dzień 1. października 1905.

2) W Chrzanowie : czynności przygotowawcze już dokonano, biuro miało być otwartem d. 1. maja 1905, tylko z powodu choroby kierownika Biura odroczone otwarcie do 1. października 1905.

3) W Drohobyczu : w lipcu rozpisano konkurs na posadę kierownika Biura.

4) W Gorlicach : termin otwarcia Biura jeszcze nie ustalony.

5) W Kałuszu : Wydział powiatowy doniósł o rozpisaniu konkursu na posadę kierownika biura, którego otwarcie zamierzonym jest w najbliższym czasie.

IV. Krajowe biuro pośrednictwa pracy.

Ustawa z dnia 14. października 1903 przewiduje zorganizowanie Krajowego Biura pośrednictwa pracy. W myśl tego przepisu ustawy utworzył Wydział krajowy począwszy od dnia 1. stycznia 1905 Krajowe Biuro pośrednictwa pracy.

a) Personal Biura krajowego złożonym jest obecnie z 3 osób : 1) z jednego referenta, z grona urzędników conceptowych Wydziału krajowego, 2) z jednego urzędnika manipulacyjnego, 3) z jednego pisarza.

b) Celem zapewnienia szybkości w załatwianiu spraw Krajowe Biuro otrzymało pod względem manipulacyjnym samodzielność, prowadzi własny odrębny protokół podawczy i ekspedyt, manipulacja biurowa została uproszczoną, a system korespondencji zbliża się do typu handlowego.

Biuro podlega bezpośredniemu nadzorowi Szefa departamentu IV. Wydziału krajowego, który też podpisuje wszelkie z Krajowego Biura wychodzące pisma.

Czynności poruczone ustawą Biuru krajowemu (§. 13.) są następujące :

a) prowadzić ewidencję podaży i popytu pracy w całym kraju oraz zbierać i udzielać publicznym biurom pośrednictwa pracy wiadomości o stosunkach zarobkowych pozakrajowych.

W tym kierunku została zapewnioną Biuru krajowemu przede wszystkim ewidencja popytu pracy przy robotach publicznych, a w szczególności prowadzonych przez Wydział krajowy i Wydziały powiatowe, a także przez organa rządowe. Wiadomości o zapotrzebowaniu rąk roboczych do robót publicznych jakoteż dla osób prywatnych, o ile dojdą do Biura, bywają natychmiast rozsyłane wszystkim biurom w kraju. W szczególności wpłynęły do Biura krajowego

w pierwszym półroczu roku 1905 zgłoszenia pracodawców zawierające łącznie zapotrzebowanie robotników:

a) do robót publicznych w kraju	980
b) dla pracodawców prywatnych w kraju	128
c) poza granice kraju	580
Razem	1688

Mała ilość zgłoszeń prywatnych pracodawców w kraju tłumaczy się tem, że interesowani zgłaszają się wprost do powiatowych i miejskich biur pracy.

Również szukający pracy tylko wyjątkowo zgłaszają się do Krajowego Biura, razem w tymże czasie tylko 80 osób, których zgłoszenia odesłano bądź do poszczególnych biur powiatowych lub Biura miejskiego we Lwowie, bądź umieszczono w krajowym wykazie zgłoszeń.

Celem zawiadomienia interesowanych pracodawców zagranicznych o powstaniu w Galicyi publicznej organizacji pośrednictwa pracy rozesłało Kraj. Biuro okólniki do niemieckich izb rolniczych, do Centr. Tow. gospodarskiego w Poznaniu, komunikaty w formie artykułów do polskich pism poznańskich, wreszcie płatne ogłoszenia zamieszczono w fachowych pismach niemieckich, szwajcarskich, duńskich i szwedzkich.

Te środki okazały się niezbędne, gdyż w powiatowych biurach pracy na wieść o ich założeniu zgłaszało się wielu robotników z żądaniem pośrednictwa w wyszukaniu zarobku po za granicami kraju, a w szczególności w Niemczech. Zgłoszenia tej kategorii osiągnęły swe maximum z końcem marca (2766 ludzi). Użyte środki reklamowe przyniosły tylko nieznaczny skutek, gdyż pracodawcy zagraniczni, zwykli wcześniej t. j. jeszcze przed nowym rokiem zapewniać sobie dostawę robotników przez prywatne agentury, a ponieważ wszystkie nowe biura weszły w życie dopiero po nowym roku 1905, przeto w roku bieżącym nie można już było nawiązać stosunków z zagranicznymi pracodawcami i nie można było zadość uczynić żądaniu robotników, szukających pracy w Niemczech, co było tem przykrejsze, że biura nie były też w stanie wskazać im z zamian robót sezonowych rolnych w kraju, gdyż krajowi pracodawcy nie zgłaszali się z takimi żądaniami do publicznych biur pracy dość wcześniej i w dostatecznej liczbie, pomimo ogłoszonej w „Rolniku“ i „Tygodniku rolniczym“ odezwy. Skutek był ten, iż przeważna ilość zgłaszających się w biurach powiatowych robotników zwróciła się następnie do prywatnych agentów.

W myśl §. 4. ustawy „wysyłanie robotników poza granice kraju może się odbywać tylko za wiedzą i zezwoleniem „Biura krajowego“. Zgodnie z tem postanowieniem otrzymuje Kraj. Biuro o każdym zgłoszeniu zagranicznym wiadomość przed jego załatwieniem. W r. 1905 do końca czerwca nadeszły biura powiatowe następującą ilość zgłoszeń zagranicznych do wiadomości i zezwolenia Biura krajowego.

Oświęcim	877 robotników
Tarnobrzeg	1074 „
Kołomyja	361 „
Łańcut	127 „
Mościska	92 „
Limanowa	10 „
Razem	<u>2541 robotników.</u>

b) *Pośredniczyć pomiędzy publicznymi biurami całego kraju, oraz ewentualnie z zagranicą, z wykluczeniem bezpośredniego pośrednictwa pomiędzy poszukującymi pracy a pracodawcami.*

To zadanie spełnia Biuro krajowe przy pomocy następującego urządzenia:

W każdą środę przysyła każde biuro pracy do Biura krajowego na przeznaczonym do tego drukowanym blankiecie wykaz tych zgłoszeń pracodawców i szukających pracy, których w własnym zakresie nie może załatwić. Z tych list zestawia się w Kraj. Biurze t. zw. »Krajowy wykaz zgłoszeń«, który odwrotną pocztą rozsyła się wszystkim biurom w kraju. W ten sposób biura dowiadują się wzajem o swoich zgłoszeniach i następuje wyrównywanie nadmiaru popytu i podaży pracy. Począwszy od kwietnia b. r. drukuje „Rolnik« i »Tygodnik rolniczy« obszerny wyciąg z krajowego wykazu tygodniowego, co znacznie wpłynęło na ożywienie ruchu zgłoszeń w zakresie rolnictwa i leśnictwa.

Aleg. Załączona tabela (aleg) statystyczna wykazuje ruch zgłoszeń zawartych w krajowych wykazach tygodniowych w pierwszym półroczu roku 1905.

Sumy u dołu wykazują łącznie:

a) zgłoszeń pracodawców w kraju	5.576
b) „ szukających pracy w kraju	24.242
c) „ pracodawców zagranicznych	1.570
d) „ szukających pracy zagranicą	18.327

Przy ocenie tych cyfr należy pamiętać, że to samo zgłoszenie może pojawić się (i rzeczywiście pojawia się) w krajowym wykazie kilkakrotnie raz po raz, tak, że ostateczna suma nie jest sumą indywidualnych zgłoszeń, lecz jest wskaźnikiem statystycznym ruchu zgłoszeń.

Ustawa wzbrania Krajowemu Biuru bezpośredniego pośredniczenia między stronami. Napływające tu zgłoszenia bądź pracodawców bądź szukających pracy załatwia się albo przez wskazanie biura, w którym strona może znaleźć załatwienie swego życzenia, albo przez zamieszczenie w najbliższym wykazie tygodniowym.

c) *Udzielać informacji i pouczeń co do organizacji biur, wypracowywać wzorowe statuty, oraz statuty dla poszczególnych biur miejskich i powiatowych.*

W zakresie tych czynności Kraj. Biuro spełniło swe zadanie rzez:

- wypracowanie wzorowe statutu,
- „ instrukcji służbowej,
- „ przepisów o opłatach.

d) opracowanie systemu manipulacji w biurach pracy i ułożenie formularzy a następnie przez udzielanie ustne i pisemne informacji,

wyjaśnień, jakoteż rozsyłkę druków i plakatów przy organizacji każdego z nowo założonych lub reorganizacji dawniej istniejących biur pracy. Celem organizacji i wprowadzenia w życie Biura w Oświęcimiu wysłanym został urzędnik Kraj. Biura na przeciąg 5 tygodni na miejsce.

d) *Służyć Wydziałowi krajowemu za organ kontroli i nadzoru nad biurami powiatowemi i miejskiemi.*

Czynności nadzorcze spełnia Kraj. Biuro przez stały i nieprzerwany pogląd na działalność biur pracy, przez ciągłą styczność z niemi w drodze pisemnej, a ponadto przez lustracye biur pracy na miejscu przez referenta Kraj. Biura. W okresie sprawozdawczym odbyły się następujące lustracye :

- 1) d. 3—4 lutego 1905. Biura w Kołomyi.
- 2) „ 4 marca „ „ „ Rzeszowie,
- 5) „ 5—7 „ „ „ „ Oświęcimiu,
- 4) „ 8 „ „ „ „ Łańcucie,
- 5) „ 1—2 maja „ „ „ „ Buczaczu,
- 6) „ 16 czerwca „ „ „ „ Mościskach,
- 7) „ 16—18 lipca „ „ „ „ Nisku.

Z każdej lustracyi przedkłada referent pisemne sprawozdanie Wydziałowi krajowemu.

e) *Opieka nad sprawą wychodźstwa czasowego i stałego poza granice kraju i państwa.*

O ile chodzi o opiekę nad wychodźstwem czasowem (sezonowem) do krajów europejskich, to przeważną część zadania na tem polu spełnia już samo usiłowanie ujęcia pośrednictwa w stosunku z zagranicą w ręce publicznych biur pracy i dążność do wyparcia prywatnych pośredników, przekraczających zbyt łatwo granicę między godziwym zyskiem a wyzyskiem robotnika, krótko mówiąc: organizacya wychodźstwa sezonowego. Zadanie to, bardzo trudne do przeprowadzenia, wymaga usilnej pracy zdążającej krok za krokiem do wytkniętego celu. Zbyt krótki przeciąg czasu nie pozwala nam wykazać się już teraz realnemi korzyściami, w każdym razie na tę drogę już wstąpiliśmy i Wydział krajowy szczególniejszą tej sprawie poświęca uwagę.

Sprawa opieki nad emigracją zarobkową i osadniczą do krajów zamorskich, a w szczególności do Ameryki jest jeszcze trudniejszą i znajduje się dopiero w stadium badań. Punktem wyjścia dla tych badań był projekt, z którym zwrócono się z Wydziału powiatowego w Sanoku i Bochni, iżby tamtejsze biura pośrednictwa pracy zajęły się sprzedażą kart okrętowych dla emigrantów, gdyż na tem polu również dopuszczają się agenci wyzysku i pożądaną jest ingerencya drogą organizacyi publicznej. Wydział krajowy powziął wówczas decyzye, iż zasadniczo nie wyklucza tego zakresu działania w biurach pośrednictwa pracy, zastrzega jednak z góry, iż działalność ta będzie musiała nieść za zadanie opiekę nad wychodźcą w całej rozciągłości, a nie ograniczać się tylko do sprzedaży kart okrętowych, która może tworzyć tylko jeden szczegół działania i nie może być nigdy uważaną za źródło

dochodów dla biura. Wydział krajowy przeprowadzi odpowiednie studia i porozumie się z towarzyszami przewozowemi, a o wyniku za wiadomi interesowane powiaty, które aż do tej chwili żadnej akcji nie mogą na własną rękę podejmować

Zaznaczyć należy, że sprawa opieki nad emigracją zostanie znacznie ułatwioną, skoro dojdzie do skutku rządowy projekt ustawy emigracyjnej, przedłożony Izbie posłów.

Z innych ważniejszych czynności Kraj. Biura pracy wspomnieć należy odbytą we Lwowie z dnia 26. i 27. lipca 1905 konferencyę kierowników biur pracy. Celem jej było omówienie z jednej strony dotychczasowych doświadczeń, z drugiej strony zasad postępowania na przyszłość i wniosków zdążających do poprawy techniki pośrednictwa.

Dwudniowe obrady konferencyi dały Krajowemu Biuru poważną i cenną podstawę do decyzji w licznych a ważnych sprawach, decyzji opartej bezpośrednio o praktyczne rezultaty dotychczasowej działalności. Z drugiej strony kierownicy Biur pracy mieli sposobność osobistej wymiany swoich doświadczeń poczynionych w różnych warunkach lokalnych i omówienia wytycznych zasad postępowania u siebie i w stosunkach między sobą i z Krajowem Biurem jako z organem centralnym.

Nie podajemy na tem miejscu statystycznych wykazów ilustrujących działalność biur pracy cyframi zgłoszeń i załatwień. Taką statystykę należy zamknąć w okresach lat kalendarzowych. Będzie ona przedmiotem osobnej publikacji krajowego Biura pracy, którą Wydział krajowy zamierza wydać z początkiem roku przyszłego i w swoim czasie przedłoży Wysokiemu Sejmowi.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wysoki Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy na zasadzie ustawy z dnia 16. marca 1904 Nr. 56. dz. u. k. do wiadomości.

Marszałek krajowy:

S. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Stanisław Dąbski, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania LW. 76460/05.

Wykaz

statystyczny zgłoszeń zawartych w krajowych wykazach tygodniowych

w pierwszym półroczu r. 1905.

Wykaz statystyczny zgłoszeń zawartych w pierwszym

Krajowy Wykaz zgłoszeń		Ilość miejsc wolnych w kraju (czyli zgłoszeń pracodawców)						
		I. Rolnictwo leśnictwo ogrodnictwo		II. Górnictwo Przemysł Handel Przewoźn.	III. Najem- nicy dzienni	IV. Służba domowa	V. Zawody wolne i różne	Razem
Nr.	z dnia 1905	a. Służba stała	b. Rob. sezon.					
1.	10. II.	33	.	9	.	68		110
2.	16. II.	54	.	29	.	74	.	157
3.	25. II.	47	21	48	.	112	.	228
4.	2. III.	70	21	34	.	90	2	217
5.	9. III.	28	20	35	.	58	2	143
6.	16. III.	33	20	20	.	77	1	151
7.	23. III.	43	110	31	400	44	2	630
8.	30. III.	46	153	31	.	56	1	287
9.	6 IV.	51	15	39	180	77	.	362
10.	13. IV.	25	80	32	100	82	.	319
11.	20. IV.	37	.	9	300	80	.	426
12.	27. IV.	27	.	9	.	94	.	130
13.	4. V.	13	.	16	.	86	6	121
14.	11. V.	16	.	45	.	87	6	154
15.	18. V.	11	.	54	.	78	5	148
16.	25. V.	24	.	65	80	71	.	240
17.	31. V.	31	.	54	.	76	.	161
18.	8. VI.	23	80	26	100	31	.	260
19.	15. VI.	19	80	179	.	73	2	353
20.	21. VI.	33	100	198	.	87	4	422
21.	28. VI.	35	165	184	100	69	4	557
Suma		699	865	1147	1260	1570	35	5576

w krajowych wykazach tygodniowych

półroczu r. 1905.

Ilość miejsc poszukiwanych w kraju (czyli zgłoszeń robot.).						Ilość zgłoszeń		
I. Rolnictwo leśnictwo ogrodnictwo		II. Górnictwo Przemysł Handel Przewoż.	III. Najem- nicy dzienni	IV. Służba domowa	V. Zawody wolne i różne	Razem	I. Praco- dawców zagrani- cznych	II. Robot. szuka- jących pracy za gra- nicą.
a. Służba stała	b. Rob sezon.							
22	.	17	.	8	3	50	10	560
70	30	45	7	5	6	163	10	783
53	196	73	2	14	13	351	85	1938
58	1321	110	9	25	17	1540	.	2040
98	1728	145	16	27	16	2030	.	2256
125	2103	174	9	70	20	2501	.	2566
94	2184	170	18	70	6	2542	.	2565
130	2343	189	14	79	16	2771	.	2713
91	2267	138	14	50	13	2573	.	2464
89	2499	116	6	40	16	2766	10	146
110	1677	102	2	48	15	1954	.	136
109	1478	88	2	39	14	1730	40	136
82	456	75	15	31	11	670	108	.
89	416	80	35	45	12	677	74	.
55	260	86	2	26	10	439	99	.
59	189	88	.	26	6	368	188	.
57	105	84	8	29	6	289	120	22
62	60	71	.	32	8	233	75	2
65	15	88	5	38	15	226	87	.
64	.	74	2	25	16	181	463	.
68	.	79	2	23	16	188	201	.
1650	19327	2092	168	750	255	24242	1570	18327

